

Ý NGHĨA CỦA HOA MẪU ĐƠN TRONG KHÔNG GIAN NỘI THẤT

TS. Đỗ Việt Hưng

Trường Đại học Mỹ thuật Công nghiệp

Tác giả liên hệ: doviethung@uad.edu.vn

Ngày nhận: 10/11/2022

Ngày nhận bản sửa: 15/11/2022

Ngày duyệt đăng: 20/12/2022

Tóm tắt

Hoa mẫu đơn (牡丹花) (peony) thuộc Hoàng Liên, có nguồn gốc từ Tây Tạng, có từ khoảng trên 4000 năm trước. Không có loài hoa nào có thể so sánh về kích thước với hoa mẫu đơn bởi đường kính hoa từ 20cm đến 30cm. Người ta có thể say đắm trước vẻ đẹp tinh khiết của hoa mẫu đơn trắng, có thể cảm nhận được nét dịu dàng của mẫu đơn hồng, cũng có thể bị lôi cuốn bởi vẻ rực rỡ của những đóa mẫu đơn đỏ thắm... Tại Trung Quốc cũng như Việt Nam, hoa mẫu đơn được xem là loài hoa của sự vương giả, giàu sang phú quý và quyền lực. Tại Nhật Bản, mẫu đơn tượng trưng cho sự chung thủy, hôn nhân hạnh phúc, con đàn cháu đống. Còn tại phương Tây, hoa mẫu đơn được ứng dụng trong việc phát triển y học... Ngoài ý nghĩa như vậy, hoa mẫu đơn còn được thể hiện trong nhiều tác phẩm hội họa và được trang trí trong các không gian nội thất.

Từ khóa: Hoa mẫu đơn, tranh, trang trí, không gian nội thất.

Meanings of peonies in interior space

Abstract

The peony, which originated in Tibet, was first found more than 4000 years ago. Few flowers can compare with peonies regarding the size of flower diameter, which is about 20 to 30 cm. People can be captivated by the pure beauty of the white peonies, the gentleness of the pink peonies, the brilliance of the crimson peonies... In China and Vietnam, peony is considered as the flower of royalty, wealth and power. In Japan, the peony symbolizes fidelity, a happy marriage, and numerous descendants. In the West, peony is applied in the development of medicine... In addition, peony is also depicted in many paintings and decorated in interior space.

Keywords: Peony, painting, decorated, interior space.

1. Đặt vấn đề

Theo quan niệm của người châu Á, đặc biệt là Trung Quốc, hoa mẫu đơn được coi là quốc hoa một biểu tượng quan trọng. Loại hoa mẫu đơn này dường như xuất hiện trong tất cả các ngày lễ quan trọng của quốc gia này.

Hoa mẫu đơn cũng có thể tượng trưng cho sự may mắn và mong muốn lãng mạn trong văn hóa truyền thống Trung Quốc. Những bông hoa mẫu đơn nở căng, mọng nước thể hiện rất nhiều niềm đam mê. Có thể nói là điềm lành nếu đặt mẫu đơn ở một nơi như trong không gian phòng khách hay không gian phòng ngủ.

Hoa mẫu đơn đã được nhiều họa sĩ thể

hiện tạo nên những bức tranh giá trị không những về thẩm mỹ mà còn có ý nghĩa sâu sắc. Nhiều tác phẩm chỉ vẽ hoa mẫu đơn, nhưng cũng có nhiều tác phẩm hoa mẫu đơn kết hợp với động vật, hoa lá khác tạo nên sự khác lạ, đồng thời, làm nên vẻ đẹp tiềm ẩn trong các không gian nội thất.

2. Ý nghĩa của hoa mẫu đơn

Hoa mẫu đơn mỗi màu mỗi vẻ, mỗi ý nghĩa khác nhau nhưng đều mang đến cho con người cảm nhận sự vui vẻ, hạnh phúc, may mắn...

Hoa mẫu đơn màu trắng mang đến sự thanh khiết, trong trẻo. Loại hoa này cũng là biểu tượng của sự hạnh phúc, chân thành mà ai ai cũng mong muốn. Cũng chính vì lẽ

này mà ý nghĩa của hoa mẫu đơn trắng rất riêng biệt mà không một loại hoa nào có thể thay thế.

Hoa mẫu đơn đỏ tượng trưng cho sự may mắn, thuận lợi trong việc kinh doanh, phát tài, phát lộc, giàu sang phú quý.

Mẫu đơn tím mỏng manh nhưng có ý nghĩa kiên cường, chung thủy, quyến rũ. Nhưng đằng sau bên trong lại ẩn chứa những câu chuyện buồn khôn nguôi. Hiện tại, hoa mẫu đơn tím cũng rất được ưa chuộng tại châu Âu.

Không giống với sắc trắng tao nhã, nhẹ nhàng, hoa mẫu đơn vàng mang đến cảm giác rực rỡ, tươi mới. Đây là màu sắc của nhiệt huyết, đam mê, khát vọng, mang đến vẻ đẹp nhẹ nhàng, thơ mộng.

Hoa mẫu đơn hồng là lời hứa hẹn yêu thương, lãng mạn, e ấp, đơn giản.

Ngoài những ý nghĩa kể trên, hoa mẫu đơn còn là biểu tượng của tình mẫu tử, sự yêu thương, bao bọc của người mẹ. Dù cho bạn có trưởng thành thì đối với mẹ, con vẫn là đứa trẻ bé bỏng. Sự yêu thương bao bọc

Hình 1. Tranh mẫu đơn kết hợp với hoa đào

Tranh hoa mẫu đơn kết hợp với hoa đào (Hình 1) tượng trưng cho phú quý, trường thọ và vinh dự. Tranh hoa mẫu đơn kết hợp với hoa mai có ý nghĩa phú quý, trường thọ. Tranh hoa mẫu đơn kết hợp với quả táo mang ý nghĩa an bình, giàu sang. Tranh hoa mẫu đơn kết hợp với hoa phù dung mang ý nghĩa vinh hoa, phú quý. Tranh hoa mẫu đơn kết hợp với hoa sen (Hình 2) có ý nghĩa niên niên phú quý. Tranh hoa mẫu đơn kết hợp với hoa ngọc lan có ý nghĩa ngọc đường phú quý. Với nhiều

của mẹ dành cho con không bao giờ hết.

3. Ý nghĩa tranh hoa mẫu đơn trong nội thất phong thủy

Trong không gian nội thất, việc treo tranh có ý nghĩa trang trí, tạo điểm nhấn. Theo tác giả 李功超 (Lý Công Siêu) - nhà phong thủy học nổi tiếng Trung Quốc, trong tác phẩm “听风观水” (Nghe gió, ngắm nước) thì trong ngũ hành tương sinh tương khắc, hoa mẫu đơn thuộc hành Hỏa. Vì vậy, tranh hoa mẫu đơn nên được treo ở các hướng tương sinh với hành Hỏa như: Đông Bắc, Tây Nam, Tây. Ngày nay, ở Trung Quốc và một số nước, người ta treo tranh hoa mẫu đơn trong nhà với mong muốn có được cuộc sống giàu có, phú quý đong đầy. Không chỉ đại diện cho cuộc sống vương giả, hoa mẫu đơn còn tượng trưng cho tình yêu son sắt, thủy chung, cho hôn nhân hạnh phúc, đồng thời, mỗi bức tranh hoa mẫu đơn khi kết hợp với các loại hoa, động vật khác lại có ý nghĩa riêng biệt.

3.1. Hoa mẫu đơn kết hợp với hoa lá

Hình 2. Tranh mẫu đơn kết hợp với hoa sen

ý nghĩa khác nhau, tranh treo trong các không gian cũng phụ thuộc nhiều vào đặc trưng thiết bị nội thất, các mảng tường, vách có bố cục. Ngoài hình thì nội dung và bố cục chữ cũng nhiều ý nghĩa khác nhau: Có tranh chỉ nói bằng các từ thành ngữ, có tranh được diễn đạt bằng văn, thơ...

3.2. Hoa mẫu đơn kết hợp với động vật

Mỗi bức tranh vẽ về hoa mẫu đơn khi được kết hợp với các họa tiết khác nhau sẽ mang ý nghĩa khác nhau.

Hình 3. Tranh gỗ hoa mẫu đơn, chim công

Tranh gỗ hoa mẫu đơn, chim công (Hình 3): Câu công danh thuận lợi, suôn sẻ, cuộc sống giàu sang phú quý. Chim công còn có tên gọi khác là chim Khổng Tước, thuộc họ nhà trĩ.

Chim công có đặc tính chung thủy, suốt cuộc đời chỉ có một người bạn đời duy nhất. Bởi vậy, theo quan niệm khi treo tranh gỗ chim công, hoa mẫu đơn trong nhà sẽ giúp kích hoạt năng lượng phong thủy, thu hút vận may về chuyện tình duyên, góp phần tạo nên tình yêu đôi lứa và tình cảm vợ chồng bền chặt. Chim công còn được xem là đại diện tiêu biểu cho tiền tài, may mắn và thuận lợi cho công danh, sự nghiệp. Còn hoa mẫu đơn lại mang ý nghĩa tượng trưng cho cuộc sống phú quý, giàu sang cùng vẻ đẹp vương giả kiêu sa. Như vậy, tranh hoa mẫu đơn, chim công kết hợp lại có ý nghĩa giúp cho gia chủ có đường công danh thuận lợi, suôn sẻ, cuộc sống gia đình giàu sang phú quý, củng cố tình cảm vợ chồng luôn mặn nồng, thắm thiết, sắt son. Trong tranh có kết hợp vẽ hoa đào có ý xua đuổi những điều không tốt, mang lại sự tươi mới của mùa xuân.

Hình 4. Tranh hoa mẫu đơn kết hợp với gà trống

Tranh hoa mẫu đơn kết hợp với gà trống (Hình 4): May mắn, hạnh phúc. Theo quan niệm trên thì hoa mẫu đơn vốn là một loài hoa của sự quyền lực, địa vị cao quý, là hiện thân của vinh hoa, phú quý. Thêm nữa, hoa mẫu đơn còn biểu tượng cho hạnh phúc bền chặt, gắn bó keo sơn. Nếu treo tranh gỗ hoa mẫu đơn, gà trống trong nhà sẽ mang lại những vận khí tốt lành, tài lộc, may mắn cho sự nghiệp và cuộc sống. Ngoài các ý nghĩa trên, gà trống là loài có khả năng giải trừ vận hạn và xua đuổi những điều không tốt.

Ngoài ra, theo tiếng Hán thì chữ (鸡) “kê” được đọc cùng âm với chữ cát tường. Người xưa thường quan niệm rằng loài gà là hiện thân của sự cát tường, khi tiếng gà gáy cất lên lúc 5 giờ sáng chính là tiếng chuông báo thức kết thúc màn đêm, mở đầu ngày mới, báo hiệu một ngày mới tốt lành. Có người quan niệm tranh gà trống với hoa mẫu đơn nếu bày trí đúng cách trong nhà sẽ đem lại nhiều may mắn và hạnh phúc cho chủ nhân.

Hình 5. Tranh cá chép với hoa mẫu đơn

Tranh cá chép với hoa mẫu đơn (Hình 5) thì hình tượng hoa mẫu đơn rất được xem trọng bởi vẻ đẹp vô thường. Khi kết hợp cùng hình ảnh cá chép đã tạo ra một ý nghĩa hoàn hảo cho tranh với ý nghĩa chủ nhân của bức tranh có thêm những cơ hội gặp gỡ với những người khác giới để tình duyên luôn được thăng hoa. Với những ai đã có gia đình, treo tranh hoa mẫu đơn, cá chép trong nhà sẽ giúp cho tình cảm vợ chồng thêm hòa thuận, mặn nồng, có nhiều điều mới mẻ, hạnh phúc tràn đầy. Trong công danh sự nghiệp thì cá chép biểu tượng cho sự thăng tiến, tài lộc đang đầy. Cá chép được coi là

Hình 6. Tranh hoa mẫu đơn 8 bông

linh vật mang nguồn năng lượng để tạo nên điều tốt trong không gian nội thất.

Tranh hoa mẫu đơn 8 bông (Hình 6): May mắn về tình duyên, tài lộc sung túc thành công trong sự nghiệp.

8 (八) đọc là “Bā” có nghĩa là bát, theo ngôn ngữ Hán Việt, khi người ta phát âm từ “bát” nghe như “phát”, có nghĩa là phát tài phát lộc, làm ăn khấm khá, tiền vào như nước. Chính vì vậy, số 8 cũng được xem là con số may mắn mang nhiều tài vận. Ở Việt Nam, cũng có quan niệm hai con số 6 và 8 mang lại nhiều lộc, phát cho người dùng, chính vì thế, tranh hoa mẫu đơn 8 bông cũng được xem là vận may.

Tranh hoa mẫu đơn 8 bông có ý nghĩa mang lại là sự kết hợp hoàn hảo về ý tưởng, về tình yêu và sự sung túc, đầm ấm. Chính sự kết hợp giữa nét đẹp của loài hoa, vận may của số 8 tạo thành bức tranh tuyệt vời mang đến cho gia chủ sự an khang, thịnh vượng, tài lộc, may mắn, thành công mà đầm ấm, thanh cao.

Không những thế, những bức tranh hoa mẫu đơn 8 bông còn là lựa chọn điểm nhấn cho những không gian sống đẹp. Người sở hữu tranh có thể lựa chọn bức tranh này để trang trí cho không gian khách, không gian ngủ hay không gian làm việc... Ý nghĩa và vận may sẽ không thay đổi mà còn mang nhiều niềm vui hơn cho con người. Người xưa đã đặt tên cho bức tranh hoa mẫu đơn 8 bông là “quốc sắc thiên hương”. Không chỉ nổi bật với đường nét mềm mại, toát lên khí chất thanh tao, kiêu diễm, loài hoa còn mang lại màu sắc rực rỡ, hiệu quả về thị giác cao.

Tranh hoa mẫu đơn 9 bông (Hình 7): Xưa kia, từ thời Xuân Thu Chiến Quốc, hoa mẫu đơn đã được ưa chuộng đặt trong các không gian nội thất. Đối với tranh 9 bông,

Hình 7. Tranh hoa mẫu đơn 9 bông

không phải ngẫu nhiên mà bức tranh 9 bông hoa mẫu đơn lại được các họa sĩ thể hiện thành công, trong tiếng Hán, phát âm của số 9 (九) là (jiǔ), cùng âm với từ vĩnh cửu. Hơn nữa, số 9 lại là con số tượng trưng cho may mắn, cuộc sống viên mãn, hạnh phúc. Số 9 còn tượng trưng cho sức mạnh quyền năng sắp đặt tới đỉnh cao. Một số nhà nghiên cứu cho rằng số 9 thuộc tính dương, thể hiện cho sự tăng trưởng và phát triển, là con số của sự thành công.

Tranh hoa mẫu đơn 9 bông được treo trong nhà sẽ đem tới thịnh vượng, quý phái và sang trọng cho không gian nội thất.

Hình 8. Tranh hoa mẫu đơn với 9 con cá

Tranh hoa mẫu đơn với 9 con cá may mắn của Wang Yirong “Gia đình và sự giàu có” (Nguồn: Yicong.com). Bức tranh 9 con cá này có bố cục với hướng đăng đối và độc đáo ở tính tự do, thể hiện hoàn hảo đặc điểm của bức tranh 9 con cá. Với ý nghĩa tranh này, có thể thấy rằng các tác phẩm của họa sỹ Wang Yirong (Vương Nhất Dụng) có thể dùng để trang trí trong không gian nhà ở, bức tranh có tính nghệ thuật cao, không chỉ mang ý nghĩa tốt lành mà còn tạo ra tính đặc sắc văn hóa và nghệ thuật mạnh mẽ cho người thưởng thức, đồng thời, khiến ta cảm thấy niềm vui hòa quyện giữa ý tưởng và ý nghĩa của tranh.

4. Tranh hoa mẫu đơn trong không gian phòng khách

Không gian phòng khách là nơi quan trọng trong đời sống gia đình, là nơi giao lưu tình cảm của các thành viên trong gia đình, là nơi tiếp khách, bạn bè nên việc trang trí phòng khách là rất quan trọng. Ngày nay, một trong những tranh ưa thích là trang trí bằng tranh thư pháp, nhưng việc treo tranh trong phòng khách cũng cần được chú trọng.

Hình 9. Bức tranh chim bồ câu, hoa mẫu đơn của Shi Kai: “Phú quý hòa bình”

Bức tranh “Phú quý hòa bình” của Shi Kai (Thạch Khai) tạo nên sự hứng khởi cho chủ nhà và nói lên sự phú quý. Tranh được treo ở phòng khách vừa làm đẹp cho không gian, thêm sinh khí, vừa mang ý nghĩa cao đẹp như phú quý, điềm lành, bình an, hạnh phúc và mang lại ý nghĩa tốt cho gia chủ.

Tranh “Phú quý nghinh xuân” của Shi Kai, hoa mẫu đơn được vẽ có bông đang nở rộ có bông vừa chớm nở, hoa nở rực rỡ nhiều màu sắc, lộng lẫy. Hai con chim phượng hoàng lửa đậu trên cành mẫu đơn và chơi đùa là điểm nhấn. Bức tranh rất sống động, chim phượng hoàng là đại diện

cho trường thọ, mang ý nghĩa điềm lành, vì vậy, đây là một loại tranh thư pháp phú quý, tốt lành, rất thích hợp treo ở phòng khác

Hình 10. Bức tranh hoa mẫu đơn với chim phượng hoàng dài 6 mét của Shi Kai: “Phú quý nghinh xuân”

Hình 11. Bức tranh hoa mẫu đơn của Shi Kai: “Chim yến phú quý đưa hương thơm tao nhã”

Tác giả thể hiện hoa mẫu đơn như nở nụ cười trong gió xuân, nở trên cành trong ánh sáng mùa xuân, hoa nở rực rỡ, hương hoa được mô tả từ từ thổi qua, hoa và lá xanh tươi xen kẽ tạo tác cho nhau. Đồng thời, với những khối đá vững chắc tạo nên sự chặt chẽ của bố cục, điểm nhấn là hai cặp chim yến nhỏ cùng bay đến chung vui, điều này còn mang ý nghĩa cao đẹp là “Chim yến phú quý”. Bức tranh không những mang đến vẻ đẹp tự nhiên mà còn cho chúng ta niềm vui, tình yêu cuộc sống được trang trí trong không gian nội thất.

Với không gian nội thất nhà chung cư, cái đẹp của không gian và cái đẹp của tranh là hai xu hướng khác nhau. Không gian này có ưu điểm là với không gian mở, các không gian có tính liên thông với thiết kế không mới nhưng có tính đồng bộ nhất định về hình và màu, các bức tranh hoa mẫu đơn được treo là điểm nhấn cho không gian. Nhưng nhược điểm là các bức tranh được treo tỷ lệ chưa cân đối, mặc dù được đặt là điểm nhấn nhưng chưa được gọi là “đắt” trong không gian này, ánh sáng chiếu rọi cho tranh đặt chưa khoa học, ánh sáng cục

Hình 12. Hoa mẫu đơn trong không gian phòng khách

bộ lại làm hồng bố cục của tranh.

Không gian phòng khách hiện đại có phong cách tối giản thì cách treo tranh khổ lớn tràn khung cũng là một giải pháp đồng bộ, trong đó, bức tranh hoa mẫu đơn chất liệu sơn dầu với lối vẽ phóng bút nhưng không kém phần cầu kỳ, tinh tế, cũng cho ta những cảm giác nhẹ nhàng, thư giãn và sang trọng. Bức tranh là một điểm nhấn cho không gian nội thất.

Việc kết hợp giữa màu vô sắc và hữu sắc trong không gian nội thất cũng là một giải pháp. Bức tranh hoa mẫu đơn được thể hiện phóng khoáng, các bông hoa nở rộ tràn đầy bức tranh nhưng ta vẫn thấy bố cục có tỷ lệ, có chính phụ, có điểm nhấn. Nhìn tổng thể không gian với sắc màu trắng, ghi thì bức tranh này đã có tác dụng làm rực rỡ, vui tươi cho không gian.

5. Kết luận

Vì mang ý nghĩa là phần vinh, thịnh vượng nên hoa mẫu đơn được trồng và trang trí trong không gian nhà ở với mong muốn loài cây này mang lại giàu sang, tài vượng cho con người. Ngoài ra, vì là biểu tượng của phú quý, trong các dịp khai trương, người ta hay tặng nhau tượng hoặc tranh mẫu đơn để chúc nhau ngày càng phú quý.

Hoa mẫu đơn được mệnh danh là bà chúa của các loài hoa. Loài hoa này luôn thể hiện một vẻ đẹp sang trọng, quý phái, với sức hấp dẫn nồng nàn, cảm xúc của sức trẻ toát ra mạnh mẽ. Tinh hoa nó toát ra đem lại vẻ đẹp, sức quyến rũ và may mắn trong tình yêu.

Tài liệu tham khảo

- 李功超, 听风观水, 2007, 陕西师大出版社.
- 林伯强, 故宫画谱, 2013, 故宫出版社.
- 伍小东, 牡丹, 2022, 广西美术出版社.
- 金大为, 王雄伟, 傅笛扬, 徐家昌, 陆抑非课徒稿牡丹, 2020, 浙江人民美术出版社.
- 赏竹, 花卉(1牡丹月季芙蓉), 2021, 浙江人民美术出版社.

Mẫu đơn được đánh giá là loài hoa của sắc đẹp, sự thanh cao và vương giả. Nó còn tượng trưng cho sự giàu sang, quyền quý và cả sự thịnh vượng. Bên cạnh đó, loài hoa mẫu đơn còn có ý nghĩa của sự hòa thuận, hạnh phúc gia đình, tình yêu đôi lứa.

Trong văn hóa phương Tây thì hoa mẫu đơn tượng trưng cho sự ngại ngùng, e lệ của người con gái. Những cánh mẫu đơn mỏng, với màu sắc tinh tế khiến người ta liên tưởng đến những thiếu nữ thanh xuân.

Ở Việt Nam, hoa mẫu đơn biểu trưng cho sự giàu có, tiền tài, của cải và may mắn. Chính vì thế, vào mùa xuân, mẫu đơn được sử dụng để trưng bày trong không gian nhiều gia đình. Mẫu đơn được sử dụng để cầu tài, rước lộc và cầu mong sự may mắn, hạnh phúc cho gia đình.

Các không gian nhà ở hiện đại, dường như các loại tranh mang tính truyền thống như mẫu đơn không thích hợp. Tuy nhiên, các nhà thiết kế ứng dụng cũng đã nghiên cứu, tìm hiểu nhằm tạo ra các yếu tố nghệ thuật có tính trang trí điểm nhấn cho từng không gian. Vì thế, các bức tranh hoa mẫu đơn vẫn có thể được lựa chọn để trang trí các không gian khác nhau như không gian phòng khách, không gian phòng ngủ... nếu được thiết kế cho từng không gian theo bố cục, tỷ lệ.

Với nhiều ý nghĩa khác nhau, hoa mẫu đơn cũng là nhiều đề tài cho các nghệ nhân sáng tạo ra các sản phẩm không những có giá trị mà còn có tính thẩm mỹ cao.